

er bevolkingsgroepen achterbleven. We stelden ons de vraag: Hoe kwam het dat minder hoog opgeleiden, allochtonen, kortom bepaalde groepen niet bereikt werden, en wat konden we daar aan doen? En zou het niet efficiënter te regelen zijn, zodat er meer tijd kwam voor inhoudelijk/agogisch werk. Om het plastisch te omschrijven: het was tijd dat de bibliotheekmedewerkers van achter hun balie kwamen. Dat ze niet wachtten op iemand die boeken ontleende of binnenbracht, maar zou nadenken over problemen en punten waarop extra ingezet kon worden. Heel concreet: er werd degelijk werk geleverd op vlak van de essentie van bibliotheekwerk, maar dat is geen finaliteit. Het is een voorwaarde voor de volgende stap en dat is actief inzetten op het bereiken van nieuwe doelgroepen. Ik geloof zeer sterk in de bibliotheek als ontmoetingsplek. Als kind al vond ik het vreemd dat je in een bibliotheek niet mocht praten. Ik vind dat je in de bib moet kunnen praten over boeken en alle andere dingen in het leven. In een gezellig kader, met een kopje koffie erbij. Dat idee zie je stilaan doordringen in de sector en ook de boekhandels maken dezelfde beweging.

Het Decreet Lokaal Cultuurbeleid kende een totaal andere aanpak dan het decreet van '78?

We veranderden enkele fundamentele dingen. De decreten voor cultuurcentra, bibliotheken en culturele raden bestonden op dat moment naast elkaar. Dat was ontstaan vanuit de gedachte van emancipatie en volksverheffing, dat zijn ouderwetse woorden, maar ze illustreren wel mooi de intentie van cultuur tot bij de mensen te brengen. Het probleem was in onze ogen dat het cultuurbeleid hierdoor opgesplitst was. We wilden het denken vanuit de instellingen vervangen door een geïntegreerd lokaal cultuurbeleid. Met meer samenwerking tussen sectoren en op verschillende bestuursniveaus. Denken vanuit de noden en behoeften van de bevolking en niet die van de instellingen. Daarom dat we dit wilden samenbrengen in één decreet. De gedachte erachter was dat we het denken vanuit instellingen zouden doorbreken door één cultuurdecreet dat voorzag in een cultuurbeleidscoördinator, met een budget en een cultuurbeleidsplan. Zo werden gemeenten verplicht om elke zes jaar opnieuw na te denken over de eigen doelstellingen op vlak van cultuur. Hierbij zouden zoveel mogelijk burgers betrokken moeten worden, zodat er niet langer top-down gewerkt werd. We hadden gehoopt dat educatieve medewerkers van bibliotheken, cultuurcentra, musea en nog andere instellingen elkaar zouden vinden en samen projecten zouden ontwikkelen. Maar de muren tussen instellingen gedeeltelijk slopen, dat is toch een tamelijk onbereikbare droom gebleken.

Was het complex om het decreet van 2001 tot stand te brengen? In '95 was er al een voordecreet geweest?

Klopt, als VVSG-medewerker vroeg het kabinet mijn advies over een voorontwerp voor een bibliotheekdecreet. Maar dat is er nooit doorgekomen en we gebruikten dat ontwerp ook niet voor het Decreet Lokaal Cultuurbeleid. We schreven verschillende teksten, waarin we duidelijk worstelden met hoe we een maximale integratie van de instellingen konden bekomen. Tijdens het hele proces werkten we nauw samen met de administratie. Het weghalen van de normen in het decreet en het invoeren van het beleidsplan had een enorm effect op de administratie. Coachen is een heel ander verhaal dan inspecteren — toen een belangrijke taak van de administratie Cultuur — laat staan dan

kwaliteitsbeoordeling, zoals die er een tijdje in cultuurcentra was. Het was een droom om te werken met een stelsel van basis-subsidies met bijkomende middelen voor extra inspanningen. Daar zijn we spijtig genoeg nooit toe gekomen. Uit het hele proces leerde ik dat je inhoudelijke vernieuwing niet kunt opleggen, maar we hebben toch wat zaadjes geplant waaruit later vruchten kwamen. Een boom groeit nu eenmaal traag.

Ik kan me voorstellen dat niet iedereen stond te springen voor deze nieuwe aanpak?

Er was behoorlijk veel weerstand. Dat had natuurlijk te maken met de afbouw van harde voorwaarden. In het Decreet Lokaal Cultuurbeleid van 2001 kozen wij voor beleidsplanning en dan moet je beleidsruimte geven. Wanneer je alles decretaal vastlegt, zoals in het decreet van '78, moet je geen beleidsplan vragen. Met het beleidsplan wilden we de lokale overheden meer verantwoordelijkheid geven. We discussieerden lang over het feit of er één of meerdere beleidsplannen moesten zijn. De bibliotheeksector wilde een eigen plan maken. Ons argument hierin was vooral het cultuurbeleid zo hoog mogelijk op de politieke agenda te krijgen. Een goed cultuurbeleid wordt gevoed vanuit discussies en betreft de burgers.

Al lachend durfde ik de sector wel eens uitdagen door te stellen dat er te veel bibliothecarissen in bibliotheken werken. De collectiefunctie staat natuurlijk centraal, maar andere functies moesten ook in beeld komen. We zouden ze nu als spreidingsfunctie, educatieve functie en ontmoetingsfunctie benoemen. We wilden niets afdoen aan de bib zoals die was, de kwaliteiten moesten niet weg, onze bedoeling was dat de bibliotheek gewoon nog meer te bieden zou hebben. We stonden wel pal achter het basisidee dat er een bibliotheek in elke gemeente moest blijven. Dat vind ik toch belangrijk. Een bibliotheek moet als laagdrempelige voorziening even makkelijk bereikbaar zijn als een kleuterschool. Het verhaal van planlastvermindering, dat onder minister Schauvlieghe kwam, was een verdere afbouw van criteria, maar de verplichting om een bib in te richten bleef wel. Daarna volgde onder minister Gatz de neerwaartse spiraal met het afschaffen van alle normen en het feit dat financiële steun ongevoormerkt in het gemeentefonds kwam. Die redering volg ik niet. Zeker niet in de huidige vorm, waarbij alle middelen zijn overgedragen naar de lokale besturen. Ik zou op dat punt nieuwe inhoudelijke prioriteiten bepaald hebben, met de nodige middelen erbij, en in overleg nieuwe uitdagingen uitgestippeld hebben.

Je had er in het Decreet Lokaal Cultuurbeleid ook voor kunnen kiezen om nieuwe normen op te leggen, bijvoorbeeld met betrekking tot ontmoetingsruimte of het aantal activiteiten, in plaats van ze terug te schroeven?

Het had gekund, maar die keuze maakten we niet, ook niet bij cultuur- en gemeenschapscentra. Omdat we op dat moment overtuigd waren dat er voldoende hooggeschoold personeel aanwezig was, in combinatie met extra middelen die we vrijmaakten om daarin te investeren. Ik moet toegeven dat dat niet helemaal gelukt is. Veel van de doelstellingen zijn in de bijna twintig jaar daarna maar met mondjesmaat gerealiseerd. De richting was juist, maar de weg ernaartoe was langer dan gedacht. Toch zou ik het niet anders aanpakken als ik het opnieuw kon doen. ■■